

álló hőmérsékletet ölt, a melyet igen huzamosan tud megőrizni, továbbá, hogy a hideg hőmérséklethez hideg víz is járul.

A 0° alatti hőmérséklet huzamos tartásának és a hideg víznek ismét az az oka, hogy a barlang falazatain idővel nagy rések és különféle utak támadtak, a melyekbe (beleértve a hógyűjtővel ellátott bejáratot is), télen nagyobb mennyiségű jég fagy bele. E rések és a bennök levő jég adják a barlangnak a hideg vizet s megőrzik közvetlenül és közvetve hideg hőmérsékletét.

Fontosabb elősegítő körülményül szolgál első sorban a lefelé lejtő barlangalak vagy a légvonatot keltő barlangszerkezet, az északnak fordított árnyékos barlangnyílás, a sziklatető kellő vastagsága, a vízkörnyék nagyobb terjedelme stb.

Az elsorolt elősegítő körülmények egyúttal a jégbarlang létrejövésének is fontos elősegítő körülményei, de tulajdonképeni geológiai oka a jégnek nevezetes sziklarepesztő hatása, a mely hatás alatt a jégbarlang keletkezik, fejlődik és elpusztul. TERLANDAY EMIL.

Tanulékony csóka.

Általánosan ismeretes, mennyire tanulékonyak egyes madarak; azonban különbséget kell tenni az erőszakos tanítás (dressézórozás) és a között, midőn valamely madár minden kényszerítés nélkül, hajlamánál, természetes eszességénél fogva magától tanulja meg a legkülönbözőbb dolgokat.

A mult nyáron egészen csipasz korában vettem egy parasztfiútól egy csókát. A szobámban tartottam és gyakran fölvettem kezembe, úgy ettettem, itattam. Rövid idő alatt egészen megszeliődött s anynyira hozzám szokott, hogy egész nap körülöttem volt, minduntalan a kezemre meg a vállamra repült. Ez sokszor alkalmatlan volt és le-lettem; ilyenkor panaszos hangon fejezte ki neheztelését, de pár perc múlva ismét a kezemen ült. Ha megint elkergettem, a cipőm orrára húzódott, onnan nézett fel rám. Katinak neveztem. Értett is rá hamar; akár hol volt, hívásomra sietett hozzám; ha más szólította, oda se hallgatott. De nemcsak a hangomat, hanem engemet is ismert. Egyedül csak nekem engedte magát megfogni; ha más nyúlt

felé, felborzalta tollát és haragosan vagdalkozott csőrével. Egyszer én két más egyén háta mögé állottam, úgy hogy engem a Kati nem láthatott. Mikor azok nyultak feléje, haragosan csípett, vágott csőrével, mikor én amazok hóna alatt nyújtottam feléje kezemet, bár se nem látott, se a hangomat nem hallotta, mégis rögtön a kezemre ült. Épen úgy megismert több egyén közül egészen sötét szobában vagy akkor is, ha kezeinket mindannyian egyforma illatszerrel szagosítottuk.

Néha meguntam, hogy örökösen mellettem volt és kitettem az udvarra. Míg jó idők jártak, csak el is maradt kívül, de a mint hidegebbre fordult az idő, nem lehetett kiteszkolni, egész nap a szobában vagy a gyógyszerárban tartózkodott. Mindig foglaltoskodott valamivel, jött, ment, érdeklődött minden iránt; akármit dolgoztam, odajött hozzám az asztalra és a legnagyobb figyelemmel nézte munkámat.

Ha észrevette, hogy nem ügyelünk rá, el is lopott egyet-mást; de ha látta, hogy szemmel tartom, nem nyult

semmihez. Az ellopott tárgyakat egy rendes helyre hurczolta össze. Ilyen raktára kettő volt: a mit a gyógyszer-tárban csent el, azt a tára-asztalon a csomagoló papiros alá dugdosta be, a mit pedig a szobában lopott, azt mind az ágyam alá hordta össze. Egyszer egy receptet készítettem, a Kati pedig a tára-asztal tulsó végén ült, álmosan pislogva. Épen lekötöttem az üveget, midőn az orvosságot váró paraszt asszony letett egy koronát maga elé az asztra. Én becsomagoltam az üveget és kértem az árát. Tessék, itt van, szólt asszony az asztra mutatva; de nagyot nézett, mert a korona már nem volt ott. Ejnye, hát nem tettem ki, mondta az asszony és újra tárczájába nyúlt. Ott se volt a korona. Az asszony egészen zavarba jött; váltig erősítette, hogy ő az ötven krajczárost oda tette az asztra. Hát hová lett? — kérdeztem; én nem vettem el, le se esett, mert akkor csön-gését hallottuk volna. Az asszony pedig határozottan állította, hogy ő oda tette. A Kati csak ott ült hunyorgatva az asztal másik végén. Én mégis ő rá gyanakodtam, hogy ő a tolvaj és csakugyan a csomagoló papiros alatt megtaláltam a koronát. Észrevette, hogy nem figyelünk rá, egy pillanat alatt az asszony előtt termett s úgyszólván a kezéből lopta ki az új fényes koronát és eldugta oly gyorsan, hogy mi semmit se láttunk. Ejnye ármányos madara, majd szégyenbe hozott, csodálkozott az asszony.

A mit ellopott, azt nem igen adta vissza még nekem se; ha kértem tőle, szaladt, repült vele. Meg kellett lesni, hova dugja el, akkor azután el lehetett venni onnan. Sokszor a tára-asztalon a vevő elé állott és mikor az a kért gyógyszer el akarta venni, vagy a visszajáró apró pénzért nyúlt, a Kati szárnyait ki terjesztve, tollát felborzalva — mint a

hogyan a kotlós tyúk szokta csibéit védeni — mérgesen vagdosott csőrével a vevő keze felé és nem engedett semmit sem elvinni neki. Nekem kellett megfogni, míg az illető eltette a gyógyszert.

Különben hamar megbarátkozott mindenkivel, ezért azután igen népszerű lett az egész városban. Különösen a gyermekeket kedvelte. Mikor egy-egy gyermek jött a gyógyszer-tárba, a Kati örömmel szaladt elébe s kezdte csipkedni a czipőjét. A gyermekeknek megtetszett a szelid madár és meg akarták fogni. Ilyenkor a Kati elkezdett futni a gyermekek elől, azok meg kergették. Egyszerre csak nagyot kiáltott a Kati, szembe szállott a gyermekekkel és vagdosott feléjük csőrével, bezzeg most a gyermekeken volt a sor megijedni, ők futottak a madár elől, az meg kiabálva hajszolta őket; kergetősdít játszott velük.

Mandula, dió, czukor kedves nyálksága volt neki és még jobban tetszett, ha én ezeket betakargattam több rét papirosba, a mit ő nagy szorgalommal tépett szét; mennél nehezebben tudta kibontani, annál jobbizűen evett belőle, Olykor meg fa- vagy papiros-skatulyába tettem eledelét. Figyelmesen nézte, hogyan csukom én be a skatulyát és ő is úgy próbálgatta kinyitni. Nehány kísérlet után mindenféle skatulyát ki tudott nyitni. A fölfelé nyílnak csak a tetejét feszegette csőrével, a gyufás skatulyára meg rá állt és addig verte az egyik végét, míg másik felől bele tudott nyúlni. Majd kis üvegbe is tettem neki czukrot, s az üveget bedugtam, lekötöttem, papirosba takartam; azt is kibontotta. Egy izben szándékosan erősen bedugtam az üveget; ebből sehogy se tudta kivenni a dugót. Pörölve, kiabálva hordozta össze-vissza az üveget a szobákban; le-le tette és neki fogott, mérgesen kalapálta, vagdosta a dugót, majd

tovább hurcolta, újra neki fogott, de nem sikerült; végre fölrepült vele a gyógyszerládában egy székre és a szélére állva, az üveget karmai közé fogva, fessegette a dugót, miközben az üveg kicsúszott, leesett és a kőpadozaton széjjel törött. Diadalmasan ugrott a Kati a csukor után. Ettől fogva, ha üvegbe tettem neki valamit, sohse vesződött bíz ő többet a bontogatással, hanem úgy vágta az üveget a márványhoz, hogy menten összetörjék. Sőt ezt a mulatságot később annyira megkedvelte, hogy akárhol tudott egy-egy üveget lopni, rögtön összetörte. Egyszer felment a gyógyszerládában az oldalállványra és onnan kezdte a metszett, üveg dugós üvegeket a földre dobálni. Valószínűleg a lehulló üvegek csörömpölése tetszett neki.

Készítettem számára egy kis kocsit; meg akartam tanítani, hogy húzza. Mikor a kocsi elkészült, letettem elébe; rögtön elkezdte ránczигálni, vonszolni; de a mint a kicsiny hámot a nyakába akasztottam, kiabált, pörölt, elvetette magát a földön. Ez már nem tetszett neki s csak sok biztatásra húzta néhány-szor körül a kocsit a szobában. Másnap, a mikor a kocsit elővettem, ő menekült be az ágy alá s alig lehetett kicsalni. Végre mégis kijött; befogtam. Keservesen panaszkodva húzta körül a szobában, majd hirtelen megállott és ki akart bújni a hámból. Én nem engedtem; még egyszer körül kellett neki húzni a kocsit, de most már nyargalt, hogy minél előbb általlessék ezen a kellemetlen proccszuson; azután hirtelen kicsúszott a hámból és szaladt be az ágy alá; nem is jött többet elő, hiába hívtam, míg el nem tettem a kocsit. A mint látta, hogy a kocsit félre tettem, szaladt hozzám, a kezemre ugrott és keservesen panaszkodott, mintha a szememre hányt volna, hogy miért bántom én őt. Kis idő múlva kimentem a szobából; egyszerre

csak hallom ám, hogy odabent a Kati rikácsoló hangon kiabált, a mi nála pörölést jelentett. Benéztem, hát a Kati ott áll a kocsi előtt és mérgesen ránczигálja, vagdossa. Rá szóltam: Kati, mit csinálsz! Rám nézett, hozzám szaladt, de alig tettem ki a lábamat a szobából, újra a kocsi ellen fordult. Nehány nap alatt sikerült is neki elpusztítani azt a gyűlöletes szerszámot. Később egy másik kocsit készítettem, a melynek tetején egy mozgó kis drót végére fényes sárgaréz-gombot erősítettem. A Kati, a mint meglátta, ráugrott és a gombot ránczигálni kezdte, a gombbal együtt a drót is ide s tova mozgott, miáltal a kocsi megindult. Ez már inkább inyére volt neki; ezen többször velőczipédezett.

Igen tiszta állat volt. Minden reggel pontosan kilencz óra felé ment a laboratoriumba, a hol egy tálban volt számára fürdővíz. Ha a tálban nem volt víz, vagy a víz nem volt tiszta, pörölt, míg tiszta vizet nem kapott. Fürdés után nyáron a napra szokott kiülni, télen pedig a szobában a kályha mellé húzódott egy székre.

Sajátságos volt, mennyire ki tudta fejezni akarátát. Ha éhes volt, vagy a kezemben valami neki tetsző tárgyat látott, ha ki akart menni és az ajtó csukva volt, olyan halk, kérő hangon szólalt meg. Gyakran megtörtént, hogy mikor neki eszébe jutott kimenni, én épen el voltam foglalva és nem eresztettem ki azonnal. Egy darabig csak kért, kopogtatta az ajtót és nézett reám, nyitómé már. Ha látta, hogy nem figyelek rá, türelmetlenkedni kezdett és mind hangosabban kiabált. Az ajtó mellett egy alacsony állványon vagy tizenkét kis rézserpenyő van nagyság szerint egymásba helyezve; ezek mellett meg porcellán mozsarak állanak. A Kati haragjában ezeknek esett és hatalmas zörgést,

csörömpölést csapott velök folytonos kiabálás közben, mintha csak mondta volna: ha még se ereszesz ki, hát mindent összetörök. A gyógyszer-tár egyik üvegszekrényében ezüstpapirosba csomagolt szappanok, pomádék, stb. vannak. A Kati ezeket órahosszant elnézgette, haragosan kiabálva, hogy nem tud hozzájuk férni; feszegette, kopogtatta az ajtót. Mihelyest észrevette aztán, hogy én a szekrény felé megyek és ki akarom nyitni, nosza ő is sietett ám oda s még jóformán ki se nyitottam az ajtót, ő kigyelme már fölkapott egy doboz bajuszpedrőt vagy egy darab pomádét és boldogan szaladt vele a szobába az ágy alá.

Egyszer majd megfogta egy kutya; azóta nagyon félt a kutyáktól; ha megszűröl, vagy az ablakon át látott is kutyát, ijedten kiabált segítségért és iparkodott valamelyik asztal tetejére magát biztonságba helyezni. Az udvaron a tyúkokkal barátkozott s meg is tréfálta őket sokszor. Bebújt egy fa alá és a kakas hangját utánozva hívta a tyúkokat. Azok felültek neki és szaladtak oda mindenfelől, de ő már akkorra a fa tetejéről kiabált le reájok.

Egyedül nem szeretett lenni; mindig kereste az emberek társaságát. Legjobban akkor érezte magát, ha sokan voltunk a szobában. Ilyenkor vígan jöttment, sürgött-forgott körülöttünk, hol egyikünk, hol a másikunk cipőjét vagy ruháját csipkedve, vagy felült egy székre és bele karatyolt beszédünkbe. Sokszor az ablakba ült és nézegette az utcán járó-keelőket.

Különben igazi Rontó Pál volt ő kigyelme. Rontani, összetépni, széjjel törni valamit, ez volt a fő kedvtelése. Észre lehetett rajta venni, hogy ő tudta, hogy rosszat tesz, olyat, a mit nem szabad, mert leginkább akkor tette, a mikor nem láttam és elég volt egyszer rá

kiáltani, hogy azonnal abba hagyja és jött oda, hozzám ült szépen csendesen; mutatta, hogy már jó. Persze az ő jó-sága csak addig tartott, míg hátat nem fordítottam neki. Tentatartókat, üvegeket, vizes poharakat feldöntögetni, pipákat a földre dobálni, a falhoz támasztott esernyőket, botokat eldöntögetni, a czeruzák hegyét kitörölni, a tollszárból az író tollakat kiszedni, ujságot, papirost összetépni mindennapos dolog volt nála. Ha egy könyvet véletlenül az asztalon hagytam, rögtön ott termett, kinyitotta és elkezdte a lapokat szépen egymásután forgatni, mintha csak olvasott volna; mikor azután végig forgatta, kezdte kitépni. Ha írtam, oda állott elélem a papirosra és a tollam hegyére rendezett hajtó vadászatot.

A kanárik sok kendermagot leszórtak a földre, a Kati ezt szorgalmasan összeszedte és az ő okos eszével kigondolható legalkalmasabb helyre, a pipaszárak csutorájába dugdosta be.

Egy alkalommal a gyufatartót az asztalon felejtettem. Mihelyt a Kati ezt meglátta, sietett oda, kiszórta a gyufát a tartóból, a gyufatartót pedig ledobta. Azután fölvetett egy szál gyufát és az asztal szélére állva, a karmai közé fogta, a csőrével meg kalapálni kezdte a gyufa vörös fejét. Egyszerre a gyufa nagyot csattant, meggyült, a Kati ijedten kiáltotta el magát és lebukott. Nem történt semmi baja, de ettől fogva a gyufagyujtogatás lett legfőbb mulatsága. A mint egy gyufához jutott, azt mindjárt kalapálni kezdte, míg meg nem gyuladt. Én természetesen attól tartottam, hogy vagy magát találja megégetni, vagy tüzet csinál, hát dugtam előle a gyufát, s ha nála láttam, elvettem tőle. Csakhogy ez még rosszabb volt, mert annál inkább lopkodta a gonosz csont a gyufát és akkor gyujtotta meg, mikor én nem láttam. Olyan

ügyesen bánt el a gyufával, hogy sohasem égette meg magát. A karmaival megfogta a gyufa szárát, hogy a feje oldalt esett, azután egy nagyot csapott rá és rögtön elugrott. Ha nem gyúlt meg, újra oda ment, megint nagyot ütött rá és elugrott; így tett mindaddig, míg nem sikerült meggyújtania. Szinte gyönyörködött a gyufa égésében; ha más gyújtott is gyufát, szaladt oda és nézte, hogyan ég. Hiába volt minden vigyázat, nem volt olyan nap, hogy ne sikerült volna neki egy-két gyufát csenni. A laborans egyszer az asztalon hagyta a ruháját, a Kati meg éppen azon gyújtotta meg a gyufát s mire észrevettük, kiégett a ruha. Utóbb már egészen pyromaniás lett. Oda állott a kályha alsó ajtaja elé és gyönyörködve nézett a lobogó lángokra. Ha nagyon égett a kályha, becsuktam az alsó ajtaját, a Kati meg szaladt oda és kinyitotta. Ez által sokszor túrhetetlen hőséget okozott a szobában; rendszeren valamit kellett támasztani a kályha elé, hogy ne tudjon hozzáférni, a miért ő azután mérgesen kiabált. De csak a lobogó lángot szerette nézni; a lámpa nyugodtan égő lángja sohasem keltette fel érdeklődését.

Kora reggeltől késő estig talpon volt; de ha én néha ebéd után ledőltem egy fél órára, akkor ő is mellém húzódott és aludt, a míg én föl nem keltem. Vacsora után elálmosodott, hozzám jött, a kezemre ülve szárnya alá dugta fejét és elaludt. Mikor már mélyen aludt, letettem egy székre a kályha mellé és ott aludt nyugodtan reggelig.

Az év utolsó napján délelőtt fölsze-

geztem az új évre szóló fali naptárt; a Kati is oda jött és érdeklődéssel nézte munkámat. Azután átmentem a másik szobába ebédelni; mire kijöttem, a Kati mind leszedte az új naptárt a falról. Ez volt utolsó csínye. Másnap reggel a gyógyszerárban egy üvegszekrényben kerestem valamit. Szokása szerint a Kati is mindjárt ott termett, körülnézve, mit lehetne onnan ellopni. A szekrény aljában egy parafadugós üvegben zinkoxid állott; annak a dugóját csente el. Én észrevettem mindjárt és rá kiáltottam, de nem akarta ideadni, szaladt vele a szobába. Sokáig kellett hajszolnom, míg el tudtam tőle venni. Egy ideig még vígan jött-ment ezután, de egy óra mulva erős hányás és hasmenés következett be. Nekem csak ekkor jutott eszembe, hogy lecsipkedhetett szegényke valami keveset a dugóra tapadt zinkoxidból, a mi a gyomor sósavában zinkchloriddá oldódott és ez okozta vesztét. Azonnal adtam be neki magnezíát, nátriumbikarbonátot, de már késő volt. Erős görcsei voltak, igen szenvedhetett szegényke, rángatózott egész teste, szinte rossz volt nézni és kijöttem a szobából. Még ekkor is utánam vánszorgott, felmászott a kezemre és olyan szemrehányóan nézett rám okos szemeivel, olyan panaszosan nyöszörgött, mintha kérni akart volna, hogy miért nem segíték én ő rajta. Ha nem lehetett! Fél óra mulva kiadta szegényke páráját.

Igazán sajnáltam nemcsak én, de mindenki, a ki csak ismerte az én szelid, okos Kati madaramat.

SZIKSZAY GUSZTÁV.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedély — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.